

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
[www.philosophical-research.org]

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΣΤ'
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2012 - 2013

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΕΙΡΑ
(Άνοιξη – Καλοκαίρι 2013)

ΓΛΩΣΣΑ, ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΛΑΣΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Μέρος Ι
Από τους Σκοτεινούς Αιώνες μέχρι το 600 π.Χ.

Σεμινάριο 7

Την Δευτέρα 10 Ιουνίου, 6.45 μμ. θα πραγματοποιηθεί το 7^ο Σεμινάριο της παράλληλης φετινής σειράς. Η συνάντησή μας θα γίνει στο Βιβλιοπωλείο **Anima Libri**, Λεωνίδα Πανόπουλου (Αχαϊκές Εκδόσεις) Κολοκοτρώνη 34.

Μετά τα Θηβαϊκά τα Λακεδαιμόνια. Επιστρέφοντας από την δεύτερη δημιουργική ιεροβασία μου αισθάνομαι την ανάγκη να αντιχαρίσω στο Δωρικό μεγαλείο του κάλλους.

Εκτός ανηγγεμένου προγράμματος μεν, αλλά στον «θυμό» της ουσίας του ζητήματος που μας απασχολεί στην παράλληλη σειρά δε, το Σεμινάριο θα είναι αφιερωμένο στην πρώιμη Σπάρτη. Το πρόβλημα είναι η γέννηση του κλασσικού Ελληνισμού από το πνεύμα της Δωρικής Επανάστασης. Η Σπάρτη αποτελεί την καθαρά Δωρική εκδοχή και μορφοπλασία του συστατικού Δωρικού βιώματος.

Τίτλος της συζήτησής μας ας είναι:

Μια Ειδική Περίπτωση Προφανούς Πεπρωμένου:

Η Δημιουργία της Σπάρτης

στους Πρώιμους Αρχαϊκούς Χρόνους.

Τα σχετικά κείμενα που θα μελετήσουμε θα είναι από τον Αλκμάνα, τον Τυρταίο και τον Τέρπανδρο. Ευρισκόμαστε στη αρχή της ελεγειακής και λυρικής ποίησης καθώς και της Ελληνικής μουσικής.

Τα κείμενα θα διανεμηθούν στο σεμινάριο.

Θα συνεχίσουμε επίσης τις αναλύσεις και συνθέσεις μας για τον Επικό Κύκλο, επικεντρωνόμενοι στον Σπαρτιάτη ποιητή Κιναίθωνα.

ΕΥΔΑΙΜΟΝΕΣ ΙΕΡΟΒΑΣΙΕΣ

Μετά τα Βοιωτικά τα Λακωνικά.

Από Σεμινάριο Πέμπτης 6 Ιουνίου σε Σεμινάριο Δευτέρας 10ης θα βιώσω την Λακεδαίμονα επί τόπου.

Τα Σεμινάρια θα γίνουν κανονικά, αλλά στο μεταξύ διάστημα θα συντονιστώ με το καθάριο Δωρικό αίσθημα που περιγράφω στις φιλοσοφικές και μυητικές αναζητήσεις μας, αυτό που δημιούργησε τον κλασσικό Ελληνισμό.

Συνουσία με το Δώριο πνεύμα είναι αποκάλυψη του Είναι και υπαρξιακή διατράνωση του Ελληνισμού.

Και πρώτα ο χώρος, όπως πάντα επιμένω.

Από Μενελάιου και Αμυκλαίου η μεγαλόπρεπη ομορφιά του τοπίου είναι συγκλονιστικά μαγευτική και οδυνηρά ηδονική. Το ευσύνοπτον του αρμονικού μεγαλείου Ταυγέτου και πεδιάδας του Ευρώτα συνειλημμένου σε μια νοερή ιδέα φυσικής τελειότητας φανερώνει το κάλλος ως ουσία του όντος και τον Έρωτα ως υπέρτατη δημιουργική αρχή. Η πεμπτουσία του Ελληνικού βιώματος ευρίσκεται εδώ χωρολογικά.

Το φως ως κάλλος της πλήρους ύπαρξης – και όχι μόνον ως καταυγάζων καταϊγισμός αιγλήεσσας φωτοχυσίας όπως στο Κυκλαδικό Αιγαίο και το κέντρο του, την Δήλο.

Το φως ως κάλλος της όλης αρμονίας του Είναι – και όχι μόνον ως εκθορών αγλάισμα της ύπαρξης από τα σκοτεινά έγκατα της Κοσμικής Μήτρας, όπως στον Ομφαλό της Γης και τα Μυστήρια των Δελφών τα οποία σεμνά υπεδήλωσα προχθές στο Σεμινάριο τη Δευτέρας, 3ης Ιουνίου.

Αρχίζουμε να συλλαμβάνουμε και να νοιώθουμε στην ολοκληρία του το κλασσικό μέγεθος ύψους ακριβώς στην Σπάρτη.

Θεία συναρμογή χώρου και φύλου-φορέα σφράγιζε το Προφανές Πεπρωμένο του κλασσικού θαύματος. Το φύλο βρήκε πρώτα από όλα τον τόπο που θα γεννούσε τον νέο Βρικό – τον τόπο που του ταίριαζε και τον ερωτεύτηκε. Μόνο στην Σπάρτη θα μπορούσε να εδραιωθεί το καθάριο Δωρικό στοιχείο και να αρχίσει να ξετυλίγεται η μοίρα του Ελληνισμού.

Και η εστία λειτούργησε δημιουργικά.

Η ρήτρα του Λυκούργου, Απολλώνειας κύρωσης, παρέχει εσαεί την θεμελιώδη δομή της πολιτικής οργάνωσης της ανθρώπινης κοινωνίας.

Η κοινωνική θέσμιση τάξης εξέφραζε την φύση του Νέου μεγάλου θεού Απόλλωνα. Η αρχή της ευανδρίας και Ομηρικής “ανδροτήτος” επιβάλλεται αποφασιστικά ως οργανωτική αρχή συμπληρούμενη ταιριαστά από την αρχή της ευγονίας. Οι ειδικότερες δομές και πρακτικές και χαρακτηριστικές έκτοτε ιδιαιτερότητες του Ελληνισμού έπονται και ακολουθούν την ιδέα.

Πολεμική αρετή, αθλητική ευρωστία, γυμναστική ευσωμία και ευμορφία, και καλλιτεχνική πρωτοπορεία συνανθούν και συνακμάζουν. Στην Εκατονταετία από την κανονική σύσταση των Ολυμπιακών Αγώνων το 776 π.Χ. μέχρι την πρώτη επίσημη τέλεση των Καρνείων υπό το νέο πνεύμα το 676 π.Χ. συντελείται μια κοσμογονία, η Σπάρτη πετάγεται στην ηγεμονική θέση του Ελλαδικού χώρου. Η γεωπολιτική της Πελοποννήσου αλλάζει δια παντός και παγιούνται η βαρυσήμαντη ειδική σχέση Σπάρτης – Δελφών, του δυναμικού Δωρικού πνεύματος με τον κατ’ εξοχήν θεό του.

Περί το 600 π.Χ. συμβαίνει όμως μια βαθύτατη μεταβολή στα Ελληνικά πράγματα. Η ολοσχερής δημιουργικότητα του Ελληνισμού μεταλαμπαδεύεται από την Λακωνική Δωρική πηγή του στην Ιωνική Αθήνα, την “μητρόπολη” του πρόωρου πυροτεχνήματος της Μικρασιατικής ΑιολοΙωνίας. Η Σπάρτη μεταπίπτει σιγά – σιγά σε ένα αποστεωμένο σύστημα παραδοσιακών δομών και πρακτικών με το ζωντανό πνεύμα που τις δημιούργησε εν αναχωρήσει.

Οι εξελίξεις ακολούθησαν με μαθηματική ακρίβεια το πεπρωμένο που έγινε για την Σπάρτη μοίρα.

Το γιατί και το πώς της πύρινης ανόδου, το γιατί και το πώς της παγωμένης καθόδου, είναι μέγιστο μάθημα.

Ταύτα και τα τοιαύτα θα διαμεριμνώ και κατασοφίζω και επεξεργάζομαι το τριήμερο της δεύτερης ιεροβασίας, αγνά προετοιμαζόμενος για την ιερή έλευση του Εξαίφνης, την άγια συνουσία, την αποκάλυψη του Όντος, την φανέρωση του Είναι στην ανεκκλήτη εκφαντορεία του.

***

Η ΔΩΡΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ: ΠΡΩΤΟΑΡΧΑΙΚΗ ΣΠΑΡΤΗ

1/ ἀμφί μοι αὖτις ἄναχθ' ἑκαταβόλον
ἀειδέτω φρήν

Τέρπανδρος 2 Gostoli = PMG 697 Page

2/ σοὶ δ' ἡμεῖς τετράγαρυν ἀποστέρξαντες αἰοιδάν
ἑπτατόνω φόρμιγγι νέους κελαθήσομεν ὕμνους

Τέρπανδρος 4 Gostoli = PMG p. 363 adn.
Page

3/ ἔνθ' αἰχμά τε νέων θάλλει καὶ Μῶσα λίγεια
καὶ Δίκα εὐρύαγνια, καλῶν ἐπιτάρροθος ἔργων

Τέρπανδρος 5 Gostoli = PMG p. 363 adn.

Page

4/ ἔρπει γὰρ ἄντα τῷ σιδάρω
τὸ καλῶς κιθαρίσδην

Ἀλκμάν, Fr. 143 Calame

5/ ἔνθα βουλαὶ γερόντων
καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριστεύοισιν αἰχμαί,
καὶ χοροὶ καὶ Μοῖσα καὶ Ἀγλαΐα

Πίνδαρος Fr. 199 Mähler

6/]καδέα.-

καὶ τὸ] μὲν οὐ φατόν ἐστιν εἰ]
]ων τεκέεσσι· σὲ δ' αὖ]
οὐρανόθ]εν καταδέρκεται ἀ[έλιος
]τα κάλλιστον ἐπιχθ[ονίων
ἀθανάτ]οις ἐναλ[ίγκιον εἶδο]ς
]ς ἄλλος οὐτῶς
οὔτ' ἀν' Ἰάονας οὔτ' [-
κ]υδιάνειραν α[ἰ]ἔν]
Λακ]εδαίμονα ναίο[υσι(ν)
]ς τε χοροῖς ἵππο[ισί τε
]ἄν βαθὺν Εὐ-
ρώταν, περ]ί τ' ἀμφί τε θαῦμα]
] ἄλσεα λαχνάεντ' ἐλ[ατᾶν

κά]πους· -
ἐνθα παλαι]μοσύναι τε καὶ δρ[όμωι
ταχ]υτᾶτ' ἐς ἀγῶν' ἐπασ[κ
]ν πατέρων ἰδήρα[τ-
]ναι
]γε θεῶν [π]άρ', ἔστι δὲ [
]έσσα[μένα] Θέμις κα[

Ἴβυκος, Fr. 282A Cambell

7/ πολλάκι δ' ἐν κορυφαῖσ' ὀρέων, ὄκα
θεοῖσι Γάδηι πολύφανος ἑορτά,
χρῦσιον ἄγγος ἔχοισα, μέγαν σκύφον,
οἶά τε ποιμένες ἄνδρες ἔχουσιν,
χερσὶ λεόντεον ἐγ γάλα θείσα
τυρὸν ἐτύρησας μέγαν ἄτρυφον ἀργιφόντων.

Αλκμάν, Fr. 37 Dichh = 125 Calame

8/ Ἐγάμουν δὲ δι' ἀρπαγῆς, οὐ μικρὰς οὐδ' ἰώρους πρὸς γάμον, ἀλλ' [καὶ]
ἀκμαζούσας καὶ πεπείρους. τὴν δ' ἀρπασθεῖσαν ἢ νυμφεύτρια καλουμένη
παραλαβοῦσα, **τὴν μὲν κεφαλὴν ἐν χρῶ περιέκειρεν, ἱματίῳ δ' ἀνδρείῳ καὶ**
ὑποδήμασιν ἐνσκεύασασα, κατέκλινεν ἐπὶ στιβάδα μόνην ἄνευ φωτός. ὁ
δὲ νυμφίος οὐ μεθύων οὐδὲ θρυπτόμενος, ἀλλὰ νήφων ὥσπερ αἰεὶ
δεδειπνηκῶς ἐν τοῖς φιδιτίοις, παρεισελθὼν ἔλυσε τὴν ζώνην καὶ
μετήνεγκεν ἀράμενος ἐπὶ τὴν κλίνην. **συνδιατρίψας δὲ χρόνον οὐ πολύν,**
ἀπῆει κοσμίως οὐπὲρ εἰώθει τὸ πρότερον καθευδήσων μετὰ τῶν ἄλλων
νέων· καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἔπραττε, τοῖς μὲν ἡλικιώταις συνδιημερεύων καὶ
συναναπαυόμενος, **πρὸς δὲ τὴν νύμφην κρύφα** <καὶ> μετ' εὐλαβείας
φοιτῶν, **αἰσχυρόμενος καὶ δεδοικῶς μή τις αἰσθοίτο τῶν ἔνδον,** ἅμα καὶ τῆς
νύμφης ἐπιτεχνωμένης καὶ συννευπορούσης ὅπως ἂν ἐν καιρῶ καὶ
λανθάνοντες ἀλλήλοις συμπορεύοιντο. καὶ τοῦτ' ἔπραττον οὐκ ὀλίγον
χρόνον, ἀλλ' ὥστε καὶ **παῖδας ἐνίοις γενέσθαι πρὶν ἐς ἡμέραν θεάσασθαι**
τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας.

Πλούταρχος, Λυκοῦργος, XV, 4-9

9/ «Διὸς Σελλανίου καὶ Ἀθανᾶς Σελλανίας ἱερὸν ἰδρυσάμενον, φυλάς
φυλάξαντα καὶ ὠβὰς ὠβάξαντα, τριάκοντα γερουσίαν σὺν ἀρχαγέταις
καταστήσαντα, ὥραις ἕξ ὥρᾶν ἀπελλάζειν μετὰ Βαβύκας τε καὶ
Κνακιῶνος, οὕτως εἰσφέρειν τε καὶ ἀφίστασθαι δαμωδᾶν <δ' ἀνα>γορίαν
ἡμεν καὶ κράτος». ἐν τούτοις τὸ μὲν φυλάς φυλάξαι καὶ ὠβὰς ὠβάξαι
διελεῖν ἔστι καὶ κατανεῖμαι τὸ πλῆθος εἰς μερίδας, ὧν τὰς μὲν φυλάς, τὰς δ'

ὠβὰς προσηγόρευκεν. ἀρχαγέται δ' οἱ βασιλεῖς λέγονται, τὸ δ' ἀπελλάζειν ἐκκλησιάζειν, ὅτι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πολιτείας εἰς τὸν Πύθιον ἀνῆψε. τὴν δὲ Βαβύκαν... καὶ τὸν Κνακιῶνα νῦν Οἰνοῦντα προσαγορεύουσιν· Ἀριστοτέλης δὲ (fr. 536) τὸν μὲν Κνακιῶνα ποταμόν, τὴν δὲ Βαβύκαν γέφυραν. ἐν μέσῳ δὲ τούτων τὰς ἐκκλησίας ἤγον.

Πλούταρχος, Λυκοῦργος, VI, 2-4

10/ ὥσπερ ὄνοι μεγάλοισ' ἄχθεσι τειρόμενοι,
δεσποσύνοισι φέροντες ἀναγκαίης ὑπὸ λυγρῆς
ἤμισυ παντὸς ὅσον καρπὸν ἄρουρα φέρει.

.....

δεσπότης οἰμῶζοντες ὁμῶς ἄλοχοί τε καὶ αὐτοί,
εὐτέ τιν' οὐλομένη μοῖρα κίχοι θανάτου.

Τυρταῖος, Fr. 5 Prato = 5 Gentili - Prato

11/ τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐνὶ προμάχοισι πεσόντα
ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον,
τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγρούς
πτωχεύειν πάντων ἔστ' ἀνιηρότατον,
πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι
παισί τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ' ἀλόχῳ.
ἐχθρὸς μὲν γὰρ τοῖσι μετέσσειται, οὓς κεν ἴκηται
χρησιμοσύνη τ' εἴκων καὶ στυγερῆ πενίη,
αἰσχύνη τε γένος, κατὰ δ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
πᾶσα δ' ἀτιμίη καὶ κακότης ἔπεται.
εἰ δ' οὕτως ἀνδρός τοι ἀλωμένου **οὐδεμι' ὄρη**
γίγνεται, οὐτ' αἰδῶς οὐδ' ὀπίσω γένεος,
Θυμῶ γῆς περὶ τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ παίδων
θνήσκωμεν ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι.

Τυρταῖος, Fr. 6 Prato = Fr. 6 Gentili - Prato

12/ ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένοντες,
μηδὲ φυγῆς αἰσχροῦς ἄρχετε μηδὲ φόβου,
ἀλλὰ μέγαν ποιεῖσθε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμόν,
μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρνάμενοι·
τοὺς δὲ παλαιότερους, ὧν οὐκέτι γούνατ' ἐλαφρά,
μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραίους.
αἰσchrὸν γὰρ δὴ τοῦτο μετὰ προμάχοισι πεσόντα
κεῖσθαι πρόσθε νέων ἀνδρα παλαιότερον
ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολιόν τε γένειον

θυμὸν ἀποπνεῖοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,
αἵματόεντ' αἰδοῖα φίλαισ' ἐν χερσὶν ἔχοντα –
αἰσχροῦ τὰ γ' ὀφθαλμοῖς καὶ νεμεσητὸν ἰδεῖν –
καὶ χροῦα γυμνωθέντα· νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοικεν,
ὄφρ' ἐρατῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχη·
ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἰδεῖν, ἐρατὸς δὲ γυναιξὶ
ζωὸς ἐὼν, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσῶν.
ἀλλὰ τις εὖ διαβάς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι
στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὁδοῦσι δακῶν.

Τυρταῖος, Fr. 7 Prato = Fr. 7 Gentili - Prato

13/ ... τοὺς ἐρωμένους αἴτας ἔνιοι καλοῦσιν ὡς Θασσαλοί. ... αἴτης ἄν
λέγοιτο ἀπὸ τοῦ εἰσάειν καὶ εἰσπνεῖν τὸν ἔρωτα τῷ ἀγαπῶντι.
Σχόλια στον Θεόκριτο, Εἰδύλλιο XII (“Αἴτης”), ὑπόθεσις a, pp. 249.19 –
250.1, 5 – 6, Wendel.

εἰσπνήλας (δωριστί, εἰσπνήλης ἰωνικά, εἴσπνηλος): παρὰ Λάκωσιν. ... ὁ μὲν
εἴσπνηλος, τουτέστιν ἐραστής, ὡς Λακωνίζων εἶποι <ἄν> ἀνήρ, ὁ δὲ αἴτης,
τουτέστιν ἐρώμενος, ὡς πάλιν φαίη ἄν ἀνήρ Θεσσαλός. ... οὗτοι γὰρ φασὶν
ἐμπνεῖν τὸ ἐρᾶν.

Σχόλια στο ἴδιο, v. 12b, d, p. 253.1, 3 -5, 8 Wendel

αἴτης ὁ ἐρώμενος παρὰ τὸ ἄειν, ὃ ἐστὶ πνέειν. ὁ εἰσπνέων τὸν ἔρωτα τῷ
ἐραστῇ. Φασὶ γὰρ γίνεσθαι τὸν ἔρωτα ἐκ τοῦ εἰσπνεῖσθαι ἐκ τῆς μορφῆς τοῦ
ἐρωμένου. ὅθεν καὶ εἰσπνήλας καλοῦσι τοὺς ἐραστὰς οἱ Λάκωνες.

Etymologicum Gudianum, s.v. αἴτης, pp. 57.19 – 58.2 de Stefani

εἰσπνήλης, ὁ ἐρῶν [ἀντὶ τοῦ χειρογραφικοῦ λάθους “ἐρώμενος”] ... ὁ ὑπὸ
τοῦ ἔρωτος εἰσπνεόμενος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ εἰσπνεῖν φασὶ τὸ ἐρᾶν.

Etymologicum Magnum, pp. 306.22 – 26

... αὐτοὶ [δηλ. οἱ “καλοί”] γοῦν δέονται τῶν ἐραστῶν εἰσπνεῖν αὐτοῖς.
Λακεδαιμονίων δὲ ἐστὶν αὕτη ἡ φωνή, <τὸ> ἐρᾶν πνεῖν λέγουσα.
[διόρθωσα προσθέτωντας τὸ “τὸ” καὶ γράφωντας “πνεῖν” ἀντὶ τοῦ
χειρογραφικοῦ “δεῖν”]

Αἰλιανός, Ποικίλη Ἱστορία, III, 12

14/ Αὐτὰρ Ἐρωτα Χρόνος καὶ πνεύματα πάντ' ἐτέκνωσε
Ὀρφικά, OF 37 Kern

